

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Пришляк Оксана Юрївна
м.Тернопіль

У статті розкрито доцільність і необхідність упровадження інноваційних методів у процес навчання іноземної мови майбутніх педагогів у вищих закладах освіти. Розкрито вплив гуманістичної концепції навчання на вибір сучасних методів навчання іноземної мови; схарактеризовано суть методу «тихого» навчання (The Silent Way), методу «громади» (Community Language Learning), методу нейролінгвістичного програмування (Neuro-Linguistic Programming), сугестивного методу та інших.

Ключові слова: навчання іноземної мови, технології навчання, методи навчання, мотивація навчання, інформаційне середовище.

Постановка наукової проблеми та її значення. Українськими дослідниками і практиками здійснено значний вклад у вивчення і розробку теоретичних і практичних підходів оновлення сучасної системи вищої освіти, процесу професійної підготовки майбутніх педагогів у вищих закладах освіти, інноваційних технологій навчання. Особливо актуальності в сучасних умовах набуває проблема упровадження інноваційних технологій, спрямованих на мотивацію студентів до професійного навчання, актуалізацію формування готовності до професійної діяльності, професійно-зумовлених особистісних якостей, до іншомовного професійного спілкування. Упровадження інноваційних технологій є вагомим способом вирішення проблемних ситуацій, які виникають як перед системою вищої освіти щодо підготовки компетентних і конкурентно здатних фахівців, так і перед споживачами освітніх послуг.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Основним проблемам інноваційних підходів в сучасній теорії і практиці освіти присвячені роботи І.Бома, Л.Буркової, Л.Ващенко, Л.Даниленко, Д.Джонсона, П.Дроб'язка, О.Дусавицького, В.Живодьора, О.Козлової, М.Крюгера, Дж.Мейерса, Н.Погрібної, С.Подмазіна, О.Попової, І.Пригожина, Г.Селевка, К.Ушакова, Н.Федорової, А.Хуторського та інших.

Із посиленням міжнародних контактів України з іншими державами, інтенсифікації інформаційних потоків у сучасному світі значно активізувався інтерес до вивчення іноземних мов, оскільки готовність до іншомовного професійного спілкування є необхідною вимогою сьогодення. Це ставить класична методика навчання іноземної мови у вищих закладах освіти вимагає нових підходів: ми, як авторитарний стиль викладання, орієнтація на середнього студента, використання монологу як домінуючої форми навчальної діяльності; комунікативний метод зводиться до однієї цілі, а саме виразу інформації на іноземній мові, а знання – до безособової інформації; відсутність зацікавленості студентів до знання; знання іноземної мови підмінюється знанням текстів та граматичних правил; мало уваги приділяється репродуктивним видам діяльності, таким як аудіювання, читання, письмо.

В сучасних умовах виконано низку досліджень, присвячених вивченню ефективності застосування традиційних та інноваційних методів як засобів підвищення якості засвоєння іноземної мови студентами. Проте педагогічна практика свідчить, що питання оптимальності методів навчання іноземної мови є багатограним і вимагає спеціальних наукових досліджень.

Мета статті – розкрити необхідність і доцільність упровадження інноваційних методів навчання іноземної мови майбутніх педагогів у вищих закладах освіти.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На теоретичне осмис-

лення і практичну реалізацію технологій іноземної мови у середині ХХ століття значний вплив мала гуманістична концепція навчання, суть якої полягає в орієнтації при виборі технології навчання на особистість студента, на його інтереси, індивідуальні особливості та побажання. Таким чином, концепція навчання іноземної мови зазнає переорієнтації з особистості викладача та методів викладання на особистість студента та методи його навчання. Гуманістичний підхід стимулював появу альтернативних (інноваційних) методів навчання іноземної мови: методу «тихого» навчання (The Silent Way), методу «громади» (Community Language Learning), методу нейролінгвістичного програмування (Neuro-Linguistic Programming), сугестивного методу тощо [1, с.5].

Метод «тихого» навчання, заснований К.Гаттеню, полягає в тому, що викладач у процесі навчання іноземної мови говорить на занятті якомога менше. Навчання у тиші сприяє процесу мислення, концентрації студентів при виконанні завдання [2, с.81]. Переваги цього методу полягають у стимулюванні самостійності студентів, формуванні внутрішньої мотивації та активізації використання у процесі навчання дидактичного матеріалу.

Метод «громади», розроблений психологом Ч. Курраном, характеризується тим, що студенти беруть активну участь у визначенні змісту та обранні оптимального для них темпу та режиму роботи. При цьому викладач виступає скоріше у ролі «радника», ніж керівника навчального процесу.

Метод нейролінгвістичного програмування (НЛП) був заснований Джоном Гріндером та Річардом Бендлером (університет Санта-Круз, США). Ключовим поняттям цього методу є програмування, що вказує на спосіб, за допомогою якого організується процес мислення студентів для досягнення поставлених цілей. Нейролінгвістичне програмування визнано новим напрямом у методиці навчання іноземної мови, що дозволяє успішно розкрити та активізувати резервні можливості особистості в процесі заурнення в іноземний мовний та мовленнєвий простір. Особливість нейролінгвістичного програмування полягає у тому, що від впливає на спосіб мислення особистості, від якого залежать її досягнення в цілому.

Інтеграція програмно-технічних засобів, засобів зв'язку, інформаційних ресурсів та запасів знань у єдиному інформаційному просторі стають основними чинниками трансформації сучасного світового простору. Студенти мають можливість проглядати і прослуховувати аудіо- і відеоматеріали, записані носіями мови, що вивчається ними, і, таким чином, корегувати свою вимову. Доцільно також використовувати вправи на відпрацювання конкретного звуку, що є можливим і практикується на заняттях із застосуванням традиційних методів. Отже, для досягнення необхідного результату – формування комунікативних умінь і навичок при оволодінні іноземною мовою – варто комбінувати різні підходи. Вміле застосування окремих організаційних форм, методів і прийомів допомагає значно підвищити мотивацію студентів та ефективність процесу навчання [2, с.56].

Різна за сутністю мета навчання іноземної мови впливає на вибір технологій її досягнення. Закономірно, що навчання іноземної мови має носити чітко визначену мотивацію, ступінь її важливості для студента. Ступінь мотивації впливає на характер процесу навчання, зацікавленість в якості його результатів. Мотивація визначає і конкретизує мету навчання.

Загальновідомо, що важливим принципом навчання

іноземної мови є принцип комунікативності. Цей принцип передбачає навчання іноземній мові на основі комунікації і він лежить в основі сучасних інноваційних технологій навчання.

При застосуванні мови в якості інструменту спілкування більш суттєвими механізмами досягнення мети навчання іноземної мови є живе спілкування з носіями цієї мови, а при відсутності такої можливості – використання діалогічного мовлення. При цьому мовлення є продуктивним різновидом мовної діяльності, за допомогою якої одночасно з аудіюванням здійснюється мовне спілкування суб'єктів. Всі розмовні теми, які вивчаються в рамках програми, розподілені як ситуативно-тематичні цикли, які включають типові для молоді ситуації, що торкаються проблем соціально-культурної, професійно-трудової, сімейно-побутової сфер.

Такі діалоги сприяють розвитку умінь об'єктивного сприймання дійсності і людей, уміння спілкуватись в різних ситуаціях, уміння співпрацювати в різних видах діяльності. Це формує потребу в спілкуванні і привчає до участі у вільному володінні мовою. При цьому студенти не тільки оволодівають певними граматичними, лексичними та фонетичними елементами мовної системи, а й вчаться використовувати їх в практичних життєвих ситуаціях.

Оволодіння іноземною мовою має передбачати й базуватися на безпосередньому доступі студентів до культури інших народів, забезпечуючи уже в процесі навчання діалог культур. Культура спілкування на рідній мові виступає основою для спілкування іноземною мовою. При цьому студенти мають змогу порівняти образ світу, специфічний для кожної культури і для мови, яка її обслуговує.

Процес живого спілкування іноземною мовою має враховувати зміни розвитку мови, сучасний стан мови. Проте це не означає відхід від літературної мови, що спостерігається в сучасних умовах в живому спілкуванні, перехід на сленгові варіанти. Кожний діалоговий процес має бути мотивованим, викликати зацікавленість, бути оригінальним за специфікою психологічних, соціальних та професійних якостей партнерів та відповідати рівню їх підготовки. При цьому роль викладача є визначальною як за якість підготовки навчальних матеріалів, так і відносно контролю процесу та його результатів.

Важливим аспектом у навчанні іноземної мови студентів вищих закладів освіти є забезпечення фахового спрямування її вивчення. Такий підхід вимагає не тільки вивчення спеціальних фахових понять, але і їх точного використання в контексті застосування. Складність їх використання зумовлена необхідністю їх розуміння на рідній мові та наявністю відповідних аналогів в іноземній мові, що не завжди можливе. Ця теза актуальна для вищих закладів освіти, особливо при визначенні послідовності засвоєння фахової підготовки на рідній, а потім і на іноземній мовах.

Дієвими у навчанні іноземної мови є вміле використання групової та індивідуальної форм навчання. Стосовно групових форм організації навчання студентів зазначимо, що більш ефективною є робота в невеличких за складом групах, у яких створюються сприятливі умови для здійснення комунікативної організації оволодіння мовою. Таким групам притаманні: атмосфера взаємної довіри, розуміння та підтримки; узгодження дій членів групи; атмосфера взаємної підтримки і взаємодовіри; кооперація членів групи при виконанні завдань. Навчальна робота в них відбувається на фоні позитивного емоційного настрою студентів, підтримки та довіри, впевненості та віри у власні сили, необхідної для іншомовної комунікації.

Важливу роль у формуванні комунікативних умінь та навичок відіграє індивідуальний підхід. Мова стає засобом самовираження, тобто мовою задоволення, де основною рушійною силою виступає дія як велика мета освіти. У процесі роботи над діалогами розкриваються особливості студента. Ці особливості найбільш суттєво проявляються у процесі реалізації теорії множинного інтелекту, в якій

використовуються постулати нейролінгвістичного програмування, але основу її складають сенсорні якості особистостей. Теорія множинного інтелекту розглядає різноманітні аспекти найбільш ефективного навчання, основу якого визначає психічна та інтелектуальна здатність людини до оволодіння розумовими діями та операціями. Глибина та деталізація обробки, як і її результат, залежить від типу інтелекту. Існує, на погляд фахівців, вісім типів інтелекту: логічно-математичний, що визначає здібності логічно оперувати формалізованими образами та поняттями (притаманний дослідникам); вербально-лінгвістичний, що передбачає здібності логічного аналізу до явищ та проблем, визначених вербально (притаманний представникам гуманітарних професій); візуально-просторовий, що виражає здібності до відображення засобами візуалізації реальної дійсності (притаманний артистам, художникам та ін.); естетичний, що враховує здатності відображення особистістю дій та емоцій своїм тілом (притаманний акторам, спортсменам); музично-ритмічний, що притаманний музикантам; натуралістичний, який передбачає прояв почуттів до природи, оточуючої дійсності (притаманний ботанікам, зоологам); екстравертний, що передбачає схильність людини до спілкування, громадської роботи (притаманний політикам, громадським діячам); інтравертний, що враховує здібності людини до глибокого всебічного аналізу внутрішнього та зовнішнього світу і явищ в ньому [3, с.47].

Студенти, яким притаманний логіко-лінгвістичний тип інтелекту, на думку дослідників, вивчають іноземні мови з більшим зацікавленням; вони більш успішно виконують завдання на порівняння явищ, заповнення пропущеної інформації, логічних побудов, графічне уявлення об'єктів, тощо.

Вербально-лінгвістичний тип інтелекту спонукає відповідну категорію студентів до логічних побудов змісту, спроб переконання інших відносно своєї точки зору, чіткого викладення проблем, простого запам'ятовування інформації, точного використання термінів та понять.

Аналогічно можна надати характеристику особливостей навчання іноземної мови студентів, яким притаманні інші типи інтелекту. При всьому цьому вважаємо за доцільне підкреслити таке: на фоні існуючих змін в усіх галузях людської діяльності, урахування бурхливого розвитку інформаційних технологій обробки та використання інформації, які відбуваються в сучасних умовах, необхідно впроваджувати нові підходи в освіті та удосконалювати способи оволодіння новими знаннями, формування професійних вмінь і навичок усіх учасників навчального процесу. При цьому доцільно звертати увагу не тільки на комплексне використання можливостей інформаційних технологій, але й урахування індивідуальних можливостей та здібностей студентів при навчанні іноземних мов, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу в цілому.

Сучасні підходи до навчання іноземної мови пропонують перехід на інтенсифікацію навчання в часі. Ергономічні дослідження відносно засвоєння навчального матеріалу свідчать, що через добу без повторення вивченого матеріалу, рівень засвоєння знань знижується в середньому до 30%, а через п'ять – шість діб – до 15–20 % від можливих для засвоєння. Якщо інтервал між заняттями становить один – два дні з урахуванням необхідності повторення вивченого напередодні, то рівень знань вже становить 50 – 60 %. Тобто інтенсифікація за часом проведення занять суттєво впливає на результати засвоєння навчального матеріалу [4, с.115].

Отже, на сучасному етапі розвитку українського суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно-активної, творчої, компетентної особистості, яка здатна самостійно генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення. Останнім часом широкого розповсюдження в педагогічній практиці набули інноваційні методи викладання, що сприяють підвищенню якості вивчен-

ня іноземної мови студентів вищих навчальних закладів. Підвищення якості навчання іноземної мови студентів вимагає від професорсько-викладацького складу вищих за-

кладів освіти постійного вдосконалення методів навчання, упровадження інноваційних методів навчання, що вимагає від викладача високого рівня професійної компетентності.

Література та джерела

1. Кашина Е.Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка / Е.Г.Кашина. – Самара: Универс-групп, 2006. – 75 с.
2. Колесникова И. Англо-русский справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Колесникова, О. Долгина. – СПб: Русско-Балтийский информационный центр «БЛИЦ», 2001. – 224 с.
3. Карпова В. Н. Гуманистические стратегии обучения: использование теории множественного интеллекта на занятиях по иностранным языкам // Н.В.Карпова // Иноземні мови, 2007. – № 3. – С.21-24
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие // Г.К.Селевко. – Москва: Народное образование, 1998. – 178 с.

В статті раскрыто целесообразность и необходимость внедрения инновационных методов в процесс обучения иностранного языка будущих педагогов в высших заведениях образования. Раскрыто влияние гуманистической концепции обучения на выбор современных методов обучения иностранного языка; охарактеризовано сущность метода «тихого» обучения (The Silent Way), метода «громады» (Community Language Learning), метода нейролингвистического программирования (Neuro-Linguistic Programming), суггестивного метода и других.

Ключевые слова: обучение иностранному языку, технологии обучения, методы обучения, мотивация обучения, информационная среда.

The article deals with the feasibility and necessity of introducing the innovative methods in the process of foreign language teaching of future teachers in higher education institutions. The author has revealed the influence of humanistic concept of learning to preference of modern methods of learning a foreign language. The author characterized the method of "quiet" study (The Silent Way), the method of "community" (Community Language Learning), a method Neuro-Linguistic Programming and other methods. At present stage of development of the Ukrainian society of special importance is the problem of the formation of socially active, creative, competent person, which is able to generate new ideas, make innovative solutions. Recently, innovative teaching methods that improve the quality of learning a foreign language university students have become widely used in teaching practice. Improving the quality of foreign language teaching requires the continuous improvement of teaching methods, introduction of innovative teaching methods, high level of professional competence.

Key words: foreign language teaching, learning technology, teaching methods, learning motivation, information environment.

УДК 316.482 : 37.01 (477)

СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ І ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЯК ВИСОКОМОРАЛЬНИЙ СУСПІЛЬНИЙ ВЗІРЕЦЬ У ПРОТИДІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Рабійчук Сергій Олександрович
м.Хмельницький

У статті здійснюється аналіз закордонних і вітчизняних досліджень щодо становлення і розвитку проблеми цінностей і ціннісних орієнтацій. З'ясовано пріоритетне значення цінностей і ціннісних орієнтацій в житті як конкретної людини, так і суспільства в цілому, їх місце як високоморальної системи, що ефективно протидіє соціальним конфліктам.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, особистість, соціум, соціальні конфлікти.

Постановка проблеми. Загальнонаукові засади дослідження цінностей і ціннісних орієнтацій знаходять своє відображення у філософських та загальнометодологічних концепціях, в яких цінності трактуються в руслі проблем світогляду, основної мети життєдіяльності. Цінності характеризують об'єкти і доповнюють позитивне або негативне значення в життя конкретної людини чи, суспільства в цілому [4, с.13-17]. Моральний ціннісний взаємозв'язок розкривається як результат включення певного об'єкта у сферу інтересів людини та життєдіяльності.

Конфліктологія (від лат. Conflictus – зіткнення, зіткнення протилежних інтересів, поглядів; серйозна суперечність, гостра суперечка і грец. Logos - вчення) - наука про конфлікти. Ці конфлікти виникають: 1) всередині суб'єктів між різними психічними станами (потребами, інтересами,

нормами, цінностями), 2) між різними людьми з однаковими або різними психічними станами, 3) між соціальними суб'єктами: соціальними спільнотами (виробничими, економічними тощо), соціальними інститутами (сім'я, школа, транспорт та ін.), соціальними організаціями (держава, політичні партії, профспілки тощо), націями, країнами, цивілізаціями тощо.

Життя людей і суспільства являє нескінченний ланцюг конфліктів, що супроводжуються психологічними стресами, значним збитком - матеріальним, культурним, людським. Саме в даному аспекті набуває актуальності місце цінностей і ціннісних орієнтацій в протидії та подоланні соціальних конфліктів.

Соціальний конфлікт з точки зору суб'єктно-діяльнісного підходу - це процес реалізації потреб та інтересів соціального суб'єкта і одночасно процес самоствердження і самовизначення його в певному соціальному середовищі, що має конкретно-історичний характер.

У цьому плані соціальний конфлікт являє собою протиставлення соціальних суб'єктів з різними системами ціннісних орієнтацій у процесі реалізації своїх інтересів і самоствердження в соціальному середовищі.

Мета статті полягає в дослідженні проблеми цінностей і ціннісних орієнтацій у працях вітчизняних та зарубіжних науковців в історичному і сучасному аспекті, як високомо-